

Nadwaga i otyłość wśród dzieci sześciolletnich w gminie Łazy

Overweight and obesity among children at the age of six in Łazy

Urszula Łaciak, Wiesława Kołodziej

Katedra Pielęgniarstwa i Położnictwa,
Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Wiesława Kołodziej
Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego
ul. Kościelna 6, 41-303 Dąbrowa Górnicza
tel. 32 264 74 75
e-mail: w.kolodziej@wsps.pl

STRESZCZENIE

NADWAGA I OTYŁOŚĆ WŚRÓD DZIECI SZEŚCIOLETNIH W GMINIE ŁAZY

Cel pracy. Celem pracy było uzyskanie danych obrazujących występowanie nadwagi i otyłości wśród dzieci sześciolletnich w gminie Łazy.

Materiał i metody. Badanie polegające na pomiarach antropometrycznych przeprowadzono w grupie wszystkich dzieci sześciolletnich uczęszczających do różnych szkół na terenie gminy.

Wyniki. W populacji dzieci sześciolletnich nadwaga występuje u 17 dzieci, co stanowi 16,7% ze 102 przebadanych. W grupie dzieci z nadwagą 41% stanowią dziewczęta, a chłopcy 59%. W populacji dzieci sześciolletnich, mieszkańców gminy Łazy otyłość występuje również u 17 dzieci (16,7%). W zdecydowanej większości u chłopców (82,3%).

Wnioski. W populacji dzieci sześciolletnich w Gminie Łazy nadwaga i otyłość częściej występują u chłopców niż u dziewcząt. Na obszarze miejskim gminy problem nadwagi i otyłości łącznie dotyka prawie, co drugiego chłopca, natomiast, co czwarta dziewczynka boryka się z problemem nadwagi. Na obszarze wiejskim Gminy Łazy odsetek sześciolletnich dzieci z otyłością i nadwagą jest blisko o jedną trzecią mniejszy niż na obszarze miejskim.

Słowa kluczowe:

otyłość, nadwaga, centyle, BMI

ABSTRACT

OVERWEIGHT AND OBESITY AMONG CHILDREN AT THE AGE OF SIX IN ŁAZY

Aim. The aim of this study was to obtain data showing the prevalence of overweight and obesity among six-year-olds in Łazy.

Material and methods. The study involving anthropometric measurements was performed in the group of all six-year-olds attending various schools in Łazy.

Results. In a population of six-year-olds in Łazy, 17 out of 102 surveyed individuals are overweight (16.7%). The percentage of the overweight children was as follows: 41% girls and 59% boys. A population of six-year-olds living in Łazy comprised of 17 obese children (16.7%). Most of them are boys (82%) whilst girls only make 18% of them.

Conclusions. Among the population of six-year-olds in Łazy, there are more obese boys than girls. In the urban area of Łazy Township, every second boy is overweight, as well as every fourth girl. In the rural areas of Łazy Township, the number of obese children is lower by one-third.

Key words:

obesity, overweight, percentiles, BMI

WPROWADZENIE

Otyłość u dzieci jest wyzwaniem dla zdrowia publicznego. Z roku na rok zwiększa się drastycznie liczba dzieci otyłych, przez co w następnych dziesięcioleciach można spodziewać się zwiększenia liczby dorosłych z niewłaściwą masą ciała [1,2,3]. Niewątpliwie wiąże się to ze zwiększeniem ilości powikłań i chorób towarzyszących otyłości, do których m.in. zaliczamy ryzyko wystąpienia chorób układu naczyniowego [4].

Otyłość jest przewlekłą chorobą metaboliczną wynikającą z zaburzeń homeostazy energii. Jej pierwotną

przyczyną są zaburzenia żywieniowe, które prowadzą do zwiększenia się ilości tkanki tłuszczowej w organizmie [5].

W miarę nasilania się tego procesu oraz upływu czasu pojawiają się patologie i dysfunkcje dotyczące w istocie wszystkich układów i narządów.

Obok otyłości używa się w praktyce pojęcia nadwaga, przy czym uznaje się, iż w tej klasie mieszczą się osoby o rzeczywistej masie ciała między 100 a 120% prawidłowej masy ciała. Nadwaga jest to zwiększona masa ciała

w stosunku do przyjętych norm. Dotyczy ona jednak tylko masy tłuszczowej [6].

U dzieci i młodzieży określenie nadwagi i otyłości jest skomplikowane, ponieważ tempo rozwoju tkanki tłuszczowej w okresie od urodzenia do dojrzałości jest zmienne.

Przy ocenie stopnia nadwagi i otyłości należy brać pod uwagę różnice w przebiegu wzrastania, dojrzewania i rozmieszczenia tkanki tłuszczowej u każdej płci, oraz duże indywidualne różnice w budowie i składzie ciała. Należy, zatem posługiwać się układami odniesienia uwzględniającymi wiek kalendarzowy dziecka [7]. W tym celu stosuje się tablice i siatki centylowe odpowiednie dla wieku i płci badanych, uwzględniając normy dla określonej populacji [8,9]. Badacze europejscy są zdania, że BMI w przedziale 85-95 percentyla upoważnia do rozpoznania nadwagi, a powyżej 95 percentyla – otyłości [10,11].

CEL PRACY

Celem pracy było:

1. Przeprowadzenie pomiarów wzrostu i masy ciała wśród dzieci sześciolatków w gminie Łazy.
2. Obliczenie wskaźnika BMI oraz analiza i interpretacja uzyskanych danych.

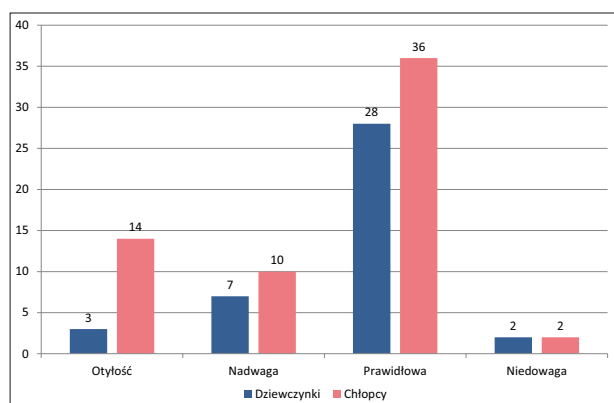
MATERIAŁ I METODA

Badanie przeprowadzono w grupie dzieci sześciolatków uczęszczających do różnych szkół na terenie Gminy Łazy. Na tym terenie zameldowanych jest 113 dzieci sześciolatków. Przebadano 102 uczniów (11 dzieci nie uczęszcza do szkół w tej gminie).

Wykonano pomiary wzrostu i masy ciała dzieci z wykorzystaniem wagi lekarskiej ze wzrostomierzem. Badania wykonano w godzinach przedpołudniowych.

Na podstawie uzyskanych danych obliczano wskaźnik masy ciała BMI i zakwalifikowano dzieci do odpowiedniej grupy: niedowagi, prawidłowej masy ciała, nadwagi i otyłości. Przebadano 100% dzieci uczących się w Gminie Łazy.

WYNIKI

Ryc. 1. Wskaźnik BMI i jego interpretacja z uwzględnieniem płci badanych sześciolatków

Źródło: opracowanie własne

Tab. 1. Liczba i odsetek dziewcząt i chłopców z nadwagą i otyłością wśród sześciolatków w Gminie Łazy mieszkających w mieście (n=52)

Masa ciała	Liczba dziewcząt	Odsetek dziewcząt	Liczba chłopców	Odsetek chłopców	Liczba razem	Odsetek razem
niedowaga	2	8,0%	1	3,7%	3	5,8%
prawidłowa	16	64,0%	12	44,5%	28	53,8%
nadwaga	7	28,0%	5	18,5%	12	23,1%
otyłość	0	0,0%	9	33,3%	9	17,3%
N	25	48,1%	27	51,9%	52	100,0%

Źródło: opracowanie własne

Tab. 2. Liczba i odsetek dziewcząt i chłopców z nadwagą i otyłością wśród sześciolatków w Gminie Łazy mieszkających na wsi (n=50)

Masa ciała	Liczba dziewcząt	Odsetek dziewcząt	Liczba chłopców	Odsetek chłopców	Liczba razem	Odsetek razem
niedowaga	0	0,0%	1	2,8%	1	2,0%
prawidłowa	12	80,0%	24	68,6%	36	72,0%
nadwaga	0	0,0%	5	14,3%	5	10,0%
otyłość	3	20,0%	5	14,3%	8	16,0%
N	15	30,0%	35	70,0%	50	100,0%

Źródło: opracowanie własne

OMÓWIENIE

Liczba dzieci z nadwagą i otyłością w okresie od lat siedemdziesiątych do końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku, co najmniej się podwoiła. Problem otyłości występuje zarówno u dorosłych, jak i u dzieci i młodzieży, w niektórych krajach otyłość przybrała rozmiary epidemii. Szczególny wzrost otyłości dziecięcej zaobserwowano w Stanach Zjednoczonych [12-14].

W Polsce w latach 1994-95 przeprowadzono ogólnopolskie badanie uczniów szkół podstawowych i średnich, z których wynikało, iż u 8,7% badanych dzieci i młodzieży w wieku 7 do 17 lat występowała nadwaga, a u 3,4% otyłość [15,16].

W 2008 roku przeprowadzono badanie dzieci przedшкоlnych – nadwagę stwierdzono u 9,1% u dziewcząt, 9,9% u chłopców, a otyłość występowała u 7,2% dziewcząt i 8,4% chłopców.

Odsetek dzieci z nadwagą w Gminie Łazy jest bliski siedemnastu procentom. W populacji dzieci sześciolatków nadwaga występuje u 17 dzieci, co stanowi 16,7% ze 102 przebadanych. W grupie dzieci z nadwagą 41% stanowią dziewczęta, a chłopcy 59%. Wśród 40 przebadanych dziewcząt nadwaga występuje u 7, co wskazuje, iż nadwaga dotyka 17,5% dziewcząt, natomiast chłopców u 16,1% – na 62 chłopców u 10 stwierdzono nadwagę.

W grupie dzieci otyłych 16,6% wszystkich badanych 18% stanowią dziewczęta, a chłopcy 82%. Wśród 40 przebadanych dziewcząt otyłość występuje u trzech co wskazuje, iż dotyka ona 7,5% dziewcząt oraz 22,6% chłopców (62 chłopców u 10 stwierdzono otyłość).

Odsetek dzieci z nadwagą w mieście jest bliski dwudziestu trzem procentom. Wśród 52 dzieci sześciolatków na obszarze miejskim w Gminie Łazy nadwaga występuje u 12 dzieci, co stanowi 23,1%. Wśród 25 przebadanych

Nadwaga i otyłość wśród dzieci sześciolletnich w gminie Łazy

dziewcząt nadwaga występuje, u 7, co wykazuje, iż nadwaga dotyka 28% dziewczynek, natomiast chłopców u 18,5% – na 27 chłopców u 5 stwierdzono nadwagę.

Odsetek dzieci z otyłością (mieszkańców miasta) jest bliski siedemnastu procentom. Wśród 52 dzieci sześciolletnich na obszarze miejskim w Gminie Łazy otyłość występuje u 9 dzieci, co stanowi 17,3 %. W tej grupie znajdują się tylko chłopcy (9 co stanowi 33%).

Odsetek dzieci z nadwagą mieszkających na obszarze wiejskim w Gminie Łazy stanowi dziesięć procent. Wśród 50 dzieci sześciolletnich nadwaga występuje u 5 dzieci, co stanowi 10% i dotyka tylko chłopców. Wśród 35 przebadanych chłopców nadwaga występuje u 5 (14,3%). W tej grupie odsetek dzieci z otyłością stanowi szesnaście procent. Wśród 50 dzieci otyłość występuje u 8, co stanowi 16,0%. 30% stanowią dziewczęta, a chłopcy 70%. Wśród 15 przebadanych dziewcząt otyłość występuje u trójki (20%). W tej grupie chłopcy stanowią 14,3%.

WNIOSKI

W populacji dzieci sześciolletnich w Gminie Łazy nadwaga i otyłość częściej występuje u chłopców niż u dziewcząt.

Na obszarze miejskim gminy u dziewcząt nadwaga występuje częściej niż u chłopców, przy czym nie stwierdzono u dziewcząt przypadku otyłości, natomiast, co u trzeciego chłopca występuje otyłość.

U dzieci zamieszkujących tereny wiejskie w Gminie Łazy odsetek sześciolletnich dzieci z otyłością i nadwagą jest blisko o jedną trzecią mniejszy niż mieszkańców miasta. Przypadki otyłości są częstsze u dziewcząt, u których jednak nie stwierdzono nadwagi. Nadwaga i otyłość dotyka prawie, co trzeciego chłopca, a otyłość, co piątą dziewczynkę.

PIŚMIENNICTWO

1. James WP. The epidemiology of obesity: the size of the problem. *J. Intern. Med.* 2008; 263(4): 336-352.
2. Mazur A, Małecka-Tendera E. Overweight and obesity in Polish schoolchildren established by the national and IOTF criteria. In: *Childhood Obesity – From Basic Sciences to Public Health.* Giuseppe de Nicola; 2004: 101-108.
3. Tatoń J, Czech A, Bernas M. Zaburzenia endokryjne tkanki tłuszczowej w patogenezie otyłości. *Otyłość. Zespół metaboliczny.* Warszawa: Wyd. Lek. PZWL; 2007.
4. Kokot F. *Otyłość u dzieci.* Warszawa: PZWL; 2008.
5. Plewa M. *Wybrane Metody Pomiaru Aktywności Fizycznej w Otyłości.* Katowice: AWF; 2008.
6. Steciwko A, Wojtal M, Żurawicka D. *Pielegnacyjne i kliniczne aspekty opieki nad chorymi.* Wrocław: Wyd. Continuo; 2009.
7. Pupek-Musiałik D. *Otyłość i zespół metaboliczny od teorii do praktyki.* Gdańsk: Via Medica; 2007.
8. National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion. *Body Mass Index for Age, Centers for Disease Control and Prevention, Atlanta 2000.*
9. Mikoś M, Mikoś M, Mikoś H, i wsp. Nadwaga i otyłość u dzieci i młodzieży. *Nowiny Lekarskie* 2010; 79 (5): 397-402.
10. Flodmark CE, Lissau I, Moreno LA. et al. New insights into the field of children and adolescents' obesity: the European perspective. *Int. J. Obes. Relat. Metab. Disord.* 2004; 28(10): 1189-1196.
11. Krzyżaniak A, Krawczyński M, Walkowiak J. Wskaźniki proporcji wagowo-wzrostowych w populacji dzieci i młodzieży miasta Poznania. *Pediatr. Prakt.* 2000; 8: 355-364.
12. NCHS Health E-Stat, Prevalence of overweight, obesity and extreme obesity among adults: United States, trends 1960-62 through 2005-2006 http://www.cdc.gov/nchs/data/hestat/overweight/overweight_adult.html.
13. Flegal KM, Carroll MD, Kuczmarski RJ. et al. Overweight and obesity in the United States: prevalence and trends, 1960-1994. *Int. J. Obes. Relat. Metab. Disord.* 1998; 22(1): 39-47.
14. Lamberq L. Rx for obesity: eat less, exercise more, and maybe get more sleep. *JAMA,* 2006; 295(20): 2341-2344.
15. Małecka-Tendera E. *Otyłość u Dzieci i Młodzieży.* Warszawa: PZWL; 2011.
16. Marek-Banach J. red. *Biomedyczne Podstawy Kształcenia i Wychowania.* Warszawa: PWN; 2010.

Praca przyjęta do druku: 17.12.2014

Praca zaakceptowana do druku: 02.02.2015